

OPOCZYSTY (43) *ai*

Oba o jasne.

sg m N opoczysty (14). ◇ *G* opoczyst(e)go (1). ◇ [*D* opoczyst(e)mu.] ◇ *A* opoczyst(e)go (3). ◇ *I* opoczystym (2). ◇ *L* opoczystym (1). ◇ *f N* opoczystą (5). ◇ *G* opoczyst(e)j (1). ◇ *A* opoczystą (2). ◇ *n N* opoczyst(e) (1). ◇ *A* opoczyst(e) (2). ◇ *pl N m pers* opoczyści (2). *subst* opoczyst(e) (3). ◇ *G* opoczystych (2). ◇ *A subst* opoczyst(e) (1). ◇ *L* opoczystych (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Pelen kamieni, skał; petrosus Mącz, Vulg, Cn; lapidosus salebrosus, saxosus, scruposus Mącz* (21) : *Arábía troiáka/ opoczyfta/ pufta/ y fortunna BielKron* 263v; *Nierówne kámieniefte/ opoczifte á pogruchotáne mieyfcá álbo drogá. Mącz* 364d, 296b, 364d.

W połączeniach pleonastycznych (2): *Scyronia saxa. Okrutna skálá opoczyfta. Mącz* 376d, 376d.

Wyrażenia: »opoczysta droga« (1): *Salebrosa via, Oftra/ opoczyfta drógá. Mącz* 364d.

»opoczyste miejsce« = *saxetum Calep* [szyk 5:1] (6): *Mącz* 9c; *Calep* 949b; *Drugie zálię [ziarna]* pádły ná mieyfcá opoczyfte/ gdzie źemie nie wiele miály *WujNT Matth* 13/5, *Matth* 13/20, *Mar* 4/5, 16.

»ziemia opoczysta« (1): *ktorym imieniem zowie Máttheufz y Márek ś. ziemię opoczyftą/ ná ktorey naśienie wfczedfzy [!] wnet vfycha WujNT* 67.

Zestawienie n-loc »Arabija Opoczysta« (4): *Arábía opoczyfta przyleglá Egiptu y Zydowfkicy źiemi/ zowá iá ftarzy hiftorykowie Nabatea BielKron* 263v, 263v [2 r.], 266v.

Szeregi: »kamienisty, opoczysty« (1): *Saxosus, Kámieniefty/ opoczifty. Mącz* 370a.

»kamienny (i) opoczysty« (2): *FalZioł* I 36a; [są tam gory] [l]acne ku przebyciu, kamienne y opoczifte á dobrze fziroke *MiechGlab* 61.

»opoczysty a (ani) skalisty (a. skalny)« [szyk 1:1] (2): *Mącz* 9c; *Petrus* po Polku znaczy opokę á nie opoczyftego/ áni fkálnego. *WujNT* Aaaaaa4.

2. *Jak skała* (21) :

W tłumaczeniu znaczenia nazwy osobowej; gr. Petrus = hebr. Cephas = pol. Piotr (12): *Aleć v was/ według wáfzey Grámmátyki/ wftyftko iedná rzetz/ thák Petrá iáko y Petrus/ to ieft/ ták Opoká/ iáko y Opotzyfty? KrowObr* 14; *Tyś ieft opoczyfty. Ty będfiefz zwan Cephas, Co fię wykłáda opoczyfty: chocia y Graeckie słowo πέτρος, y Syryifkie/ Cháldeyfkicy y Zydowfkicy Cephas, nie opoczyftego/ ále opokę włáfnie známionuie. WujNT przedm* 7.

~ *W połączeniu szeregowym* (1): *iż mu [Piotrowi] dáł tákíe imię ktore po Syryifku znaczy opokę álbo fkálę [...] á nie opoczyftego/ fkálnego ábo kamiennego WujNT* 307.

W przeciwstawieniu: »opoka ... nie opoczysty« (3): [słowo *Cephas*] *nie opoczyftego/ ále opokę włáfnie známionuie. WujNT przedm* 7, 307, Aaaaaa4.

Szereg: »Piotr albo (to jest) opoczysty« (8): *y dla tego Piotr álbo opotzyfty/ od opoki iefth wezwan/ nie opoká od Piotrá/ iáko y od Kryftulá krześcijánin. KrowObr* 15; *Abowiem wftyfcy krześcijanie wierni fą Piotrowie/ to ieft/ opotzyfci/ zbudowáni ná tey opoce Panie Kryftufie. KrowObr* 15v, B, 13v [2 r.], 14, 15, 15v. ~

Przen (9) :

a) Niewzruszony, zatwardziały (4) :

W przeciwstawieniu: »opoczysty ... mięśny i miękki« (1): Pánu Bogu dzięku y iżeś lię iuż tákiego Tełtámentu doczekał/ ktoryć z łercá opoczyłtego/ mięśne y miękkie przez Duchá łyná Bożego [...] czyni *SkarŻyw* 3.

Wyrażenie: »opoczyste serce« [szyk 3:1] (4): *SkarŻyw* 3; Niech zmiękczy opoczyłte/ y do łkruchy trudne łerce moie/ krułżąca opoki krew twoiá *LatHar* 238, 79, 318.

b) Pewny, stały, niewzruszony, taki na którym można polegać, niezawodny (5) : Tyś ięłt opoczyłty. Ty będziefz zwan *Cephas WujNT przedm* 7, s. 67; [ále łtárym Doktorom/ y opoczyłtemu Kołciołowi/ więłszą wiarę zupełnie dawali. *HerbOdpow* H3; O PIETRZE S. OD NOWOKRZCZENców, Opoczyłty, názwanym. [...] Przetóź łie tu iáwnémi fałżérzmi piłmá S. pokazáli Czechowic y Budny/ [...] gdy ták przełóżył ieden: Tyś ięłt opoczyłty. A drugi/ Tyś ięłt łkálny [*Tu es Petrus*]. *ŁaszczRecepta* 11].

W przeciwstawieniu: »piaszczysty ... opoczysty« (2): W trzeciey części ięłt/ Okazánie gruntowne/ iż wiáry zbáwienney fundáment nie piálczyłty ále opoczyłty ná łámy piłmie Prorockim y Apółtołkim záládzony/ ołtoi lię przeciw włzem Szátáńłkim náwałnościam. *NiemObr* 67, 7.

Szereg: »pewny i opoczysty« (1): á iż łie nie ná piáłku w wierze łwey/ ále ná pewnym y opoczyłty fundámenćie buduiemy. *CzechRozm* 164v.

3. Ze skały pochodzący (1) :

Wyrażenie: »opoczysty olej« (1): Petroleum, oleum quod e petris naturae sponte fluit, Opoczyłty olej/ łam z łwego przirodzienia z opoki płynáci. *Mącz* 296c.

Synonimy: 1. kamienisty, kamienny, skalisty; 3. skalny.

Cf **OPOCZNY, OPOKOWY**